

NAN COC, PEPA XERECA, SOPITAS I JAUME UEVA

Antoni Tuduri

Secció de
genealogia de
l'Ateneu de Maó

No totes les miscel·lànies poden estar dedicades a personatges d'alt interès. Els records d'infantesa duen a rememorar personatges dels quals no queda quasi res a les prestatgeries de la memòria col·lectiva dels pobles, viles i ciutats menorquines, de manera que la seva figura es va tornant tèrbola i s'esvaeix sense remei.

A cada població menorquina hi ha, sense cap dubte, homes i dones que mai passaran a la història oficial a causa que a la seva vida no hi ha res a destacar, a l'entendre dels cronistes oficials. Però no només cal considerar la importància totalment subjectiva, convé rememorar aquelles persones que han deixat un rastre emocional entre la població plana.

La pròxima setmana, just d'aquí a tres dies, es Castell celebrarà la festa patronal (per cert, és curiós que un poble que es deia *Vila Jordi* tingui per patró a Sant Jaume, coses rares de la vida). La miscel·lània d'avui la dedicaré a un matrimoni i a dos *fadrinots* que brullen dins el meu cervell -secció infantil-. La selecció no té cap sentit lògic; respon al món subconscient i neix dels records de les festes del meu poble.

Començaré pel matrimoni que era el que formaven en *Nan Coc* i na *Pepa Xereca* que era com es coneixien en Joan Gomila Serra (Es Castell 1880-1955) i na Josefina Puiggròs Torres (Es Castell 1885-1971) ell des Castell i ella nascuda a Tarragona de pares des Castell, però d'arrels eivissenques. *Nan Coc* era fema-

ter d'ofici, ocupació no massa distingida però sí absolutament necessària, i és recordat per la seva dedicació a l'ensenyament del ball que uns anomenen «des còssil» i uns altres «d'Escòcia», dansa que només es balla as Castell. Gràcies a gent com aquest matrimoni, han perdurat unes tradicions que, probablement, haurien desaparegut.

En segon lloc, vull rememorar un personatge que, sense cap dubte i al meu entendre, va ser qui més feina feia per tal de no fer feina. El seu concepte de llibertat em va impressionar quan jo era un al·lotot iconoclasta i un poc malcriat. Una vegada, tornant en bicicleta de Maó, un dia de juny de 1959, just acabat el curs escolar, ens va confessar que ell també havia anat a l'Institut, però que a cinquè, havia suspès totes les assignatures i no sabia com dir-li a son pare. La data fatídica del 18 de juliol de 1936, quan ell tenia 15 anys el va alliberar de fer masses confessions a son pare. Així ho va dir i així ho recordo.

De fet, feia de tot; des de vendre *polos* i gelats de cas Turroneo a la casa de Sant Esteve o al cine *Espana* des Castell (sí no els venia o se li mig fonia, se'ls menjava ell) fins a retolar els anuncis a les pissarres de l'entrada dels cines de les pel·lícules que es projectaven as Castell i a Maó, amb cal·ligrafia artísticament peculiar, passant per fer de transportista de llaunes de pel·lícules entre Es Castell, Maó i Sant Lluís i, fins i tot, contenen una vegada va anar des Castell a Ciutadella a recollir sis o set botines, a cavall

d'una bicicleta rovellada. Cinquanta quilòmetres d'anada i altres cinquantè de tornada és poca broma. Una nit de Sant Jaume, al pati del bar Cas Pintor de la costa de Cala Corb, va aparèixer vestit de frac (que deia ell mateix que li havia regalat un anglès amic d'Agatha Christie) suant a més no poder i amb unes bones *velas* que ens va costar déu i ajuda poder-les arriar a base de cafè amb sal i molta paciència. El coneixien per *Sopitas* però el seu nom oficial era Gabriel Pons Pons, (Es Castell 1921-1968) fill de Jaume Pons Vives, músic militar i d'Aquilina Pons Abasolo, que vivien al carrer de Sant Jaume.

L'altre *fadrinot* era un vell pescador conegut pel malnom de Jaume *Ueva*, que habitava al carrer del Port, sembla que pobre de solemnitat i perquè us feu una idea aproximada de la seva pobresa, segons diu Xavier Martín al seu «Quader» dedicat als malnoms des Castell, en lloc de pintar la seva tèquina amb pintura, l'emblancava, atès que la cala era més barata. El tinc present cada 30

d'agost, dia de Santa Rosa, quan la senyora Rosita, esposa del senyor *Toni Paurudo*, organitzava una breu breu musical de comiat d'estiu on Magí Carretero, la seva germana Aurora i Benigno Miret sonaven laud i guitarra. En acabar la vetlada musical en Jaume *Ueva* recollia, educadament, el que sobrava de menjar. Es veu que acostumava a dir: «avui no tenc gaire gana, però sí m'ho embolica amb un paperet, ja m'ho menjaré demà».

M'ha costat bastants esforços conèixer la seva filiació; es tracta de Jaume Fuxà Prats (Es Castell 1875-1954). Pel que he pogut saber, durant molts anys va anar embarcat, però la seva final de la seva vida va transcórrer as Castell, al carrer del Port, passant les penúries que he dit abans.

Aquestes recordances ens han fet cercar antecedents genealògics per tal de poder-los incorporar al gran arbre menorquí. No només hi poden ser els personatges, tant homes com dones, d'una certa categoria; els considerats *pobres* i «poca cosa» també tenen el dret de constar-hi i romandre dins el record popular. A tots els pobles de Menorca hi ha gent com aquesta i seria bo fer un recull ampli i col·lectiu, per tal que no es perdi la seva memòria.

Per acabar, parlant de *bots*, un servidor en té 16 amb *Nan Coc*; 12 amb en *Sopitas* i 11 amb en Jaume *Ueva*. I ben content n'estic amb aquestes relacions genealògiques, sense floritures ni presumpcions de noblesa. Tots som des Castell.